

NAPLÓ

A SZENTATYA BESZÉDE RÓMA PAPJAIHOZ. — A lelkipásztorkodás feladatairól és a szentmise különös jelentőségéről beszélt XII. Pius pápa az előtte megjelent római plébánosok és nagybőjti hit-szónokok előtt. Beszéde során a Szentatya többek között megemlékezett arról, hogy Róma már most készül a jövő évi szentévre, amely általános vélemény szerint a világ valamennyi országából a zarándokok ezreit vonzza majd az örök városba. A szentév szervezeti előkészítése teljes erővel folyik, de még fontosabb, hogy ezzel párhuzamosan a lelki előkészülésről se feledkezzenek meg. Ezen a téren is nagy feladatok várnak azokra, akik a rendes lelkipásztori munkát végzik. Mert — mint a pápa hangsúlyozza — bármilyen fontos *alkalmi* feladatok elé állítsa is az élet a lelkipásztorkodást, a legfontosabb és az apostolság legalapvetőbb eleme mindig a *rendes* lelkipásztori munka lesz. Mindig és minden körülmények között szükség lesz arra, hogy az egyházközség tagjainak, különösen pedig a gyermekeknek és kiskorúaknak a keresztény hitet tanítsuk. Vasárnaponként mindig újra és újra összegyülekeznek a hívek, hogy résztvegyenek a szentmise-áldozatban és mindig szükség lesz arra, hogy a szentségeket nekik kiszolgáltassuk.

És miután a lelkipásztorkodásról beszélünk — folytatta a Szentatya — különösen a bűnbánat szentségére gondolunk, amely a paptól tökéletesen példaszerű életet követel, összekötve a felelősségérzettel, a világos és biztos ítéllettel, önuralommal, bölcsességgel és tapintatossággal. Mindig újra és újra kopogtatnak a szegények és szűkölködők az Egyház kapujánál, mindig lesznek betegek, akiken segíteni kell és akikhez a szentségek vigasztalását el kell vinni. Temetések éppen úgy mindig lesznek, mint ahogy a papnak mindenkor kell időt találnia arra, hogy személyesen is beszélgethessen híveivel. A katolikus szervezetek vezetése mindig meg fogja követelni tőle az odaadást és a türelmet, még ha a feladatok nagyrésztét rá is bízhatja laikus munkatársaira, akik azt éppen olyan jól el tudják végezni, mint ő.

Ez a *rendes* lelkipásztorkodás. Kevésbé tűnik szembe, mint a rendkívüli tettek és nagy manifesztációk. A mindennapok munkája ez, mely csendben és feltűnés nélkül folyik. És mégis mindenkor a lehető leg-tökéletesebb módon kellene elvégezni különösen napjainkban, miután mindazok a lelkek, akiket a rendkívüli lelkipásztorkodás, vagy megrázó élmények Krisztushoz vezettek, végül is belépnek a folyamatos és elmélyítő rendes lelkipásztorkodásba. A rendes lelkipásztorkodás az a fő eszköz, amely által az Egyház hivatálát betölti, a hivatál ugyanis nem más, mint Krisztus hirdetése, az emberek tanítása és irányítása és Jézus Krisztushoz vezetése.

A Szentatya ezután megemlékezett arról, hogy egyes lelkipásztorok a szentévre való felkészülés középpontjába a misét állították, és pedig oly módon, hogy a hívek tudatosan és személyesen vegyenek részt a szent áldozatban.

Dicsérjük — mondja a pápa — ezt a gyakorlatot, szellemében és módszerében egyaránt. Mert ezáltal a miseáldozat méltó helyet foglal el híveink szívében, életében és cselekedeteiben. Nagy öröm látni a híveket, amint odaadóan követik a mise liturgiáját, különösen akkor, ha összehasonlítjuk ezt azzal az illetlenséggel és közömbösséggel, amelyet a magasztos titokkal szemben oly sokan mutatnak.

Igen fontos, hogy elelmékedjünk arról, milyen hatások származnak a miséből a hívek számára egyházi és szociális téren.

1. Ha a hívek megtanulják és megszokják, hogy a szentmise-áldozatot tiszteljék és szeressék, akkor minden nehézség nélkül az ima embereivé válnak és családjuk is az ima szentélye lesz.

2. Azok a hívek, akik komolyan fáradoznak azon, hogy a miseáldozat értelmébe és jelentőségébe behatoljanak, nem fogják szem elől tévesztetni, hogy önmagukban is élővé tegyék az önuralomnak, a földi dolgok égiek alá való rendelésének és az Isten törvényei és akarata iránti feltétlen engedelmesség szellemét.

A bukott ember természetes hajlama a földi dolgok iránt, a képzelése arra, hogy az isteni dolgokat felfogja, manapság igen gyakran támogatóra talál a környezet befolyásában. Igen gyakran Istent nem tagadják meg, nem bántják meg, nem átkozzák el, hanem egyszerűen nem vesznek tudomást róla.

Éppen ezért mindennél fontosabb, hogy híveinknek hitetlenné válását megállítsuk és felébresszük bennük az ima és a töredelem szellemét. A hit alapigazságainak és az ember végső céljainak hirdetése napjainkban szükségesebbé vált, mint valaha. Az Egyháznak Isten és ember előtt szent kötelessége, hogy az igazságot hirdesse és tanítsa, úgy, amint azt Krisztus kinyilatkoztatta. Nincsenek olyan viszonyok, amelyek ennek a kötelességnek szigorát csökkenthetnék. Lelkiismereti kötelesség ez minden pap számára, akinek a rendes, vagy rendkívüli lelkipásztorkodás kapcsán az a feladata, hogy a híveket tanítsa, intse és vezesse.

3. A szentmisének a hívekre való további hatása nemcsak személyes életük, hanem családjuk szempontjából is az lesz, hogy elvetik maguktól mindazt, ami az élet bármely területén, sajtóban, filmben, színházban és egyebütt sérti az erkölcsi törvényeket. Ezen a téren is szükséges, hogy a töredelem és az önmegtágadás szelleme a Krisztussal való szövetségben realizálódjék.

Befejezésül a Szentatya kifejtette, hogy még egy jelentős gyümölcsöt vár a híveknek a szentmisén való közös részvételétől: a Róma püspöke iránti gyermeki engedelmesség és ragaszkodás, a közöttük való testvéries és szoros egység szellemének, az élő és egységes Egyház szellemének megerősödését.

GONDOLATOK A SZOCIÁLIS EVANGELIUMRÓL. — Népszerű beállítás Jézusról úgy beszélni, hogy Ő volt az első szocialista. Webster, Richard Franck, Maldvyn és más írók elsősorban *szociális Héroszt* látnak Krisztusban, szerintük az evangelium szociális üzenet. Johan Erskine azt állítja, hogy a Biblia valóságos „tűzhányóhegye a szociális eszméknek”. Heine szerint: „Jézus evangeliuma a legeszmé-

nyibb szociálizmus, a forradalmaknak tulajdonított ideák: a szabadság, egyenlőség, testvériség gondolatának első hirdetője Jézus volt . . . mindaz, amit szociális gondolatnak nevezünk, a Genezáreth tavának partján született”.

Vannak, akik ezzel szemben Krisztus szociális beállítottságát tagadják. „Mit tett Jézus Izrael szegény országáért? — kérdi Willkins E. — Felemelte-e az elnyomott zsidó néprétegek életszínvonalát? . . . Hol látjuk a ragyogó anyagi fellendülést tanítása nyomaiban? . . . „Miért nem nyilatkozott már az Ő korában is szociális fontosságú kérdésben, mint a földreform, vagy a jogok és javak elosztásának problémája? . . . Mit tett Ő, hogy megnyílják a mennyek országa itt a földön?”

Tény az, hogy Krisztus nem adott gazdasági programot. Ő evangéliumot akart adni, nem közgazdaságtant. Az evangélium nem azzal az igénnyel lép fel, hogy az ökonomiai kérdéseket szabályozza, az államformák fölött döntson, a napi politikát irányítsa, hanem azzal, hogy az általa átnevelt emberen keresztül megszentelje a mindenkori koroknak legjobban megfelelő és legalkalmasabb társadalmi rendszert, hogy a szociális kérdéseket örök *elvek fénykévéjébe állítsa be*, a szeretetnek az életet átfogó principiumait széles és dinamikus életelvekké tágítsa.

Sokszor hangzott már el Jézus evangéliumával szemben az igaztolt felkiáltás a kereszténység szószékei felé: „Eleget beszélnek nekünk az égről, beszéljenek nekünk a *földről* is!” Ez a vád alaptalan és igaztalan. Jézus nemcsak a felhőköntúli mennyországról beszélt.

Tény az, hogy az anyagi javak kérdését *lelki síkban* boncolja. Ő a kenyérvitát elsősorban mint etikai kérdést oldja meg, mondván, hogy nem azért éheznek és nyomorog a tömeg, mert a kövek nem kenyerek, hanem mert az emberi szívek — kövek. Nem téveszti szem elől, hogy az értékskála csúcán a *lélek* áll; az Ő küldetése, hogy a lelket hatalommá tegye az emberben.

A földi dolgok fölé való emelkedés korántsem jelenti azonban, hogy Krisztus a belső ember átférfálásának külső eszközeit ignorálta volna. Jézus akarja az emberiség időleges *földi üdvözülését* is! Az anya nem mondja gyermekeinek: „Majd odafönn az égben lesz a kenyerek!” Jézus se mondja. Mikor tanítványai ezek éhségét jelentik, nem mondja, hogy ez Őt nem érdekli. Ő a Lázárok ezreinek nemcsak igéket hozott, hanem gyógyítást, kenyeret, orvosságot is. Ő tudja, hogy a terített asztal mellől az asztali áldás is könnyebben száll az ég felé!

A kenyér tehát az embernek nemcsak emberi, *de isteni joga* is.

Nietzsche az állítja: „Jézus hite a gazdagok vallása, Ő a mennyei rendőrkapitány, ki a tőkés páncélzsekrényeit védi.” Nincs igaztalanabb állítás ennél. *Jézus minden volt, csak a tőkés uralmi rendszer lélektipró eszközeit védő egyéniség nem.* Egész tanítása a bővelkedés evangéliuma elleni lázadás, a Mammon vallása elleni küzdelem. Senki felháborodottabb szavakat nem talált azok megbélyegzésére, akik bedugják fülüket az emberi jajok előtt, senki korbácsütés-erejűbb igéket nem használt a profitemberek, a túlgazdagok, a bőségben fulladozók, az örök Harpa-

gonok ellen. Jól mondja Robertson: „A Bibliának minden egyes textusára, mely megkívánja a szegénytől a türelmet, száz olyan textust mutathatunk fel, amelyben Jézus megbélyegzi a gazdagok gazdagágát”. Egyetlen mondatot az evangéliumból ki nem olvashatunk, mellyel az Úr a nincstelenség, a fullasztó anyagi gondok elleni küzdelmet megakarná bénítani, hiszen Jézus a szükségben szenvedőknek mintegy *jogof ad a vagyonosok fölöslegeire* s így igaztalan azok állítása, akik szerint az evangélium altatószer, mely a lázadó tömegek lefékezésére készült.

Nem! Krisztus is azt akarja, hogy egynek ne jusson százszor annyi, mint százak együttvéve. Ha valakitől, tőle volt távol, hogy Isten országa, melyet megalapítani jött e földre, dúskáló gazdagokból és koldus Lázárokból, olákból és palotákból, élvező és kiuzsorázott osztályokból, ezerholdasokból és olyanokból álljon, kiknek egész vagyona a temető utolsó parcellájában egy gödör, amelybe ingyen-koporója elfér. Isten országát a földön nem képzelhetjük el úgy, hogy abban mindenkinek meg ne legyen a kenyere és fedele.

Sokan kifoqásolják a jézusi szeretetmunkában, hogy szociális morzákkal akarja kitölteni azt az árkot, mely gazdagság és szegénység között tátong.

Ez tévedés. Korántse higgyük, hogy Krisztus a „szociális kozmetika” eszközeivel ötletszerűen csöppenő „szociális olajcseppek” segítségével, karácsonyfa-ünnepélyek cukorka-osztogatásával, szeretetsomagokkal, a lelkiismeret pillanatnyi altatószereivel akarja megoldani a szociális kérdést.

Mikor Ő maga a földi javak örökségéből kizártaknak juttatott legtöbb szeretetet, amikor azt mondja, hogy aki egy kisdedet éhezni hagy, az magát az Istent hagyja éhezni, amikor a szombat törvényét is felüggeszti, ha öszeütközésbe kerül a könyörület törvényeivel, amikor a szociális szolgálatot úgy állítja be, mint legfőbb vallási kötelességet: mindeme tanításával a *legdinamikusabb ihletet* nyújtja a társadalmi helyzet grandiózus átértékeléséhez.

Ő nem azért akarja meggyújtani az irgalom tüzét, mintha nem tudná, hogy a karitás morzsái elégtelenek a társadalmi szakadékok betöltésére, hanem azért, *hogy a jóság a társadalmi ösztönök örök ihletője maradjon.*

Jézus szelleme diktálja Manning bíborosnak, hogy a londoni dokkmunkások bérmozgalmának élére álljon, XIII. Leónak, hogy a kapitalizmus aranykorában felemelje szavát a kiuzsorázott munkástömegek érdekében: *en Kolping, egy Don Bosco, egy Flanagan atya, en szalézi Szent Ferenc, egy Florence Nightingale, egy Flvt a börtönök őrangyala, — mind Jézus munkatársai, akik segítenek neki megváltani a világot.*

Mit tett Jézus a szociális vilámkép kiénítéséért? Először is Ő kezd hozzá leghatalmasabban az embereket elválasztó társadalmi kőfal lerombolásához. Munkája nyomán a rabszolgából szolgál, a szolgából

szabad ember lesz, a szabademberből munkátestvér. A felebaráti szeretet parancsát, amely feltétlenül szükséges a társadalmi igazságosság érvényesítéséhez, a világ összes törvényhozói közül egyedül Ő vette fel törvénykönyvébe. S ez a leghatalmasabb szociális parancs, mely valaha a földön elhangzott.

Jézus evangéliuma azonfelül a lelkiismeret jogainak arany-bullája. Thukidydes még azt tanította: „Az erősnek joga van megtennie, amit megtehet, a gyöngének kötelessége elszenvedni, amit el kell szenvednie”. A jézusi szellem viszont mindig küzd, hogy az erősebb a gyengék társadalmát fel ne szívja és meg ne semmisítse. Ő bátran szembezáll a kard hatalmával, mikor az visszaél erejével.

Cicero még a kézműves foglalkozást nem-nemesnek nevezte és kijelentette, hogy nem lehet műhelyben élni és ugyanakkor tiszteletre-méltónak lenni. A mi Urunk a munkát szentté tette a saját két keze munkájával. Mint Bougaud mondja: „Názarethben lett a munka a krisztusi demokrácia nemesi címe”.

Vannak, akik azt állítják, a kereszténységnek szociális vonalon megvolt a maga klasszikus kora, de ma már befejezettek tarthatjuk szerepét ezen a területen. A tényleges igazság az, hogy Jézus evangéliumának *emberformáló erejére minden korok szocializmusának szükségse lesz.* Monsabré szerint „a szocializmus végső célját csak lelki művelődéssel, átszellemült tettekkel, folytonos embernemesedéssel érheti el. Nagy lelki teljesítmények szükségesek a szociális program diadalához”. A legszebb szociális intézmények üres keretek maradnak, ha nem töltjük meg a szeretet és szolidaritás érzésével. Jack London csavargónak öltözve, végigjárta az angol főváros emberbaráti intézményeit és azzal zárta be beszámolóját: „A legnagyobb baj az, hogy a legszebben berendezett éjjeli szálláson *se voltam egyből, mint egy ágy-szám.*”

Ió emberek kellene erre a világra, tiszta emberek, igaz emberek! Goethe mondotta: „Az emberiség egészében folyton halad, de az ember maga mindig ugyanaz marad.” Mit használ, ha a társadalom külső keretei megújulnak, de a szívek tömegében ott marad a minden áron való meggazdagodás vágya, az aranyra való szenvedélyes vadászat, az önzés, az irigység? *Az emberben magában kell meglennie a szociális igazságok által irányított lelkiességnek, minden szociális reform sikerének alapja önmagunk reformja.*

Csakhogy a jellemeket nem könnyű megváltoztatni. A jóakarátú lelkület, a mindenkiben testvérlátás, a mindenki felé táruló szív a legnagyobb dolog a világon; ennek továbbadása lélektől-lélekgig: Jézus munkája marad. S amikor Jézus az egyént átnemesíti, a legnagyobb szociális közjót nyújtja a világnak. *Perclaky Lajos*

MILYEN LEGYEN A PAP? — A modern világban egyre gyakrabban és egyre több oldalról merül fel a kérdés: milyennek kell lennie a modern papnak? Az „Osservatore Romano” 1949 április 14-i számában érdekes cikket szentel a problémának. Igen sokan illetékesek és illetéktelenek egyaránt készek a válasza és tanácsadásra, de legfőképp-

pen a bírálatra — mondja. — Ezek a bírálatok és tanácsok azonban igen gyakran homlokegyenest ellenkeznek egymással s a legjobb szándékú papot is megzavarják, ha eleget akar tenni e különböző kívánságoknak. A pap határmegyén jár; az isteni és az emberi határmegyén. Az átlagos szemlélő úgy látja, se ide, se oda nem tartozik, hanem mint közvetítő Isten és ember között, tulajdonképpen külön kategóriát képvisel. A mindennapi életben viszont számtalan olyan probléma merül fel, amelyben a papnak döntenie kell magatartásáról. Ha egyedül csak a természetfölöttit tartja szemé előtt, menthetetlenül elveszti a kapcsolatot az emberekkel; ha pedig mindkét lábával a földön áll, akkor elveszti tisztaságát mindaz, amit az istenből az emberhez közvetít. Mely határig szabad tehát kivonnia magát az emberi társadalom köréből és mely határig szabad abba belemerülnie? Mennyi fáradságot fordíthat anyagi javakra, hogy magát és a rábízott intézményeket fenntarthassa? Meddig mehet el a lemondásban és áldozatosságban anélkül, hogy emberi életének fenntartását és zavartalan munkáját veszélyeztetné?

A „Humanitas” című folyóiratban Giulio Bevilacqua „A pap vivi-sectionja” című cikkében arra a végső következtetésre jut, hogy a papnak a földiben és a földöntúliban egyaránt teljesen benne kell élnie, egészen addig a határig, amíg a földöntúli szempont egyenesen lehetlenné nem teszi számára a földi szempontot. Ilyen esetben természetesen a földöntúli az, amelyhez alkalmazkodnia kell. A pap élete valóban nagy ellentmondásra épül fel: arra, amely az isteni és az emberi szempont között szükségképpen fennáll. De ezt az ellentmondást csak azok használják ki a papság rovására, akik nem tudván a Mestert vádolni, szolgálait vádolják és támadják. Aki viszont tárgyilagosan nézi, az egyenesen szükségszerűnek és termékenynek fogja látni ezt az antagonizmust.

A pap nem lehet „angyal”, ahogy igen sokan kívánnák tőle s amilyenek igen sokan rajzolják. Ha angyal lenne, ki kellene lépnie természetéből, elvesztené a kapcsolatot az emberekkel, elvesztené a lélekismeret és az érzékenység nélkülözhetetlen erényét, amely lehetővé teszi, hogy testvéreinek minden lelki rezdülése visszhangot keltsen benne, ami nélkül nem tudná teljesíteni közvetítő hivatását az Úr és az emberek között. Aki csak az Úr hangját hallja, a feladatnak csak egyik részét teljesíthetné: Istent közvetítené az emberekhez. De nem tudná teljesíteni másik feladatát: hogy az embereket Istenhez vezesse. Ehhez ugyanis az kell, hogy ismerje az embereket, együtt érezzen, együtt szenvedjen és együtt vágyakozzék velük. A jó pap nem angyal, nem emberfölötti ember, hanem olyan húsból és vérből való lény, akinek testiségét megtisztítja a Szentlélek lehellete, de aki mégis test marad, hogy fönntarthassa a kapcsolatot a hozzá hasonlókkal. Egyensúlyát állandóan meg akarja bontani emberi mivolta; és nagyon gyakran nem is sikerül az egyensúlyt megőriznie. De Istenhez a szeretet egy fellángolásán át mindig újra eljuthat s ilyenkor gyakran elérkezik oda, ahol az Isten szeretete hamuvá porlasztja a testet, ahol a gyarló ember Isten szöszlőjává válik s megtisztul az emberi természetében fészkelő szennytől. A pap olyan feladatokat vállal, aminőket más halandó, más területen soha nem tűz maga elé. Vállalja, hogy olyan csúcsokat ér el, melyek

szinte járhatatlanok. Nem retteghet állandóan a szakadékba zuhanástól, de meg sem feledkezhetik róla. Megváltó és megváltandó egyben: amikor másokat az üdvösség felé vezet, még ő maga is csak útban van a cél felé.

A szeretet a rideg racionalista szemében örület. Valóban magasabbrendű örület ez, amely felkavar és megbolygat minden legikát, minden tervet. Csak ennek az örületnek a jegyében lehet megérteni azokat, akiket állandóan a szeretet örvénye háborgat. Erejük kimerül, az emberek támadják, Isten ostromozza őket, vergődnek az isteni és az emberi között. Ilyenek az igazi papok, telve emberivel és telve Krisztussal. Elbukhatnak, lehetnek legyőzöttek, elveszettek, de sohasem lehetnek hitványak, mert a szakadékba is csak azért zuhannak, mert erejüket olyan magasságok elérésére feszítették, amelyek felé bírálók még csak nézni sem mernek. S ezt talán öntudatlanul még ellenségeik is elismerik, amikor a legnehezebbet követelik tőlük: a teljes tisztaságot, teljes szeretetet, önátadást és önfeláldozásig menő hősiességet.

A pap — fejezi be cikkét az író. — bármikor alávetheti magát bármilyen viviszekciónak, amennyiben az áldozatot, belenyugvást, emberséget nem csak prédikálja, hanem hallgatagon és munkásan meg is osztja e szavak mély és szörnyű jelentőségét azokkal, akikhez irányítja őket. Így bátran állhat az emberek ítélőszéke elé, mert így tudatában lehet annak, hogy valóban tagja az Egyháznak, amelynek Krisztus hányattatásokon és szenvedéseken át ígérte meg az örökkévalóságot.

A SZERETET-ENERGIA. — A harmincas években naponta végigolvastam a Paris Soir-ban egy különös rovatot, amelynek *Chaine d'amour* (Szeretetlánc) volt a neve. Ebben a rovatban díjtalan hirdetések között a lap, azoknak a hirdetéseit, akik *adni* (nem eladni!) akartak. Különös dolog ez, szinte hihetetlen, de hát nagy a világ, s ügylatszük, hogy hihetetlen dolgok is megeshetnek benne. Ezek az adók azonban nem voltak adakozók. Nem adtak akárkinek és alapjában véve nem adtak ingyen, bár adományaikért ők maguk nem fogadtak el semmit. De aki kapott tőlük valamit, annak fizetnie kellett *másnak*, persze nem pénzzel, hanem amivel éppen tudott, munkával is, természetesen; fizetnie kellett olyannak, aki rászorult arra, amit kapott, s aki majd ugyancsak *másnak* fog érte valamit adni és így tovább, hogy *lánc* keletkezzék, amelyben a láncszemek jobbkeze ad, a balkeze meg kap, s amelynek a vége, ha nem szakítjuk meg a láncot, visszatér az elejéhez. Ilyenformán mindenki aki ad, kap is. Azt adja, amit tud, s azt kapja, amire szüksége van.

A hirdetések ilyenek voltak:

Ingyen adok egy öltözet ruhát annak, aki a ruha értékét tetszés szerinti formában másnak adja tovább.

Vagy: Minden csütörtökön ingyen gépelek azoknak, akik ezt másnak fizetik vissza valamivel.

Vagy: Belgyógyász minden szerdán ingyen rendel azoknak, akik stb.

Vagy: A Dubois-üzemben ötvenkét munkás egy hónapig naponta egy túlórárt végez ingyen, s az üzem ezért naponta több kiló cukrot oszt

szét olyan gyermekek közt, kiknek szülei ezt bármilyen formában tovább adják.

Nem kell megköszönni! Tovább kell adni! Ne szakítsuk meg a Szeretet-láncot! — biztatott közben a rovatvezető.

A Szeretet-láncba pedig egyre hullottak az adományok: liszt, tüzelőanyag, hálószoba-szekrény, vér, lakás, sőt egy egész családi házról is olvastam egyszer. Szerelők, fogorvosok, könyvelők, suszterek és szülésznők pedig munkájukat ajánlották fel. Párizsi ismerőseimtől tudom, hogy a Szeretet-lánc bevált. A nyomor gyökerét vette célba, az önzést. Világos ugyanis, ha a társadalomban az önzetlenség lenne az uralkodó elv az önzés helyett, ha mindenki adni akarna, nem élvenni, akkor mindenki kapna is és meg tudna élni.

Elméletileg.

Mert ugyan van-e vagy volt-e valaha olyan hely a világon, ahol *gyakorlatilag is megpróbálta a társadalom, hogy mit tesz az: adni?*

Ezen a kérdésem dől el az én megmondandóm értelme, s most szeretném megmutatni: *Igenis volt ilyen hely! Igenis volt ilyen társadalom!*

Az Úr 1917. esztendejének 1918-ba húzódó telén a krasznaja-rjecska-i hadifogolytábornak voltam a lakója Kelet-szibériában. Körülbelül kétezen voltunk ott magyarok és osztrákok. A cári birodalom felbomlásban volt, őrünk, miután felszólítottak, hogy menjünk dolgozni, vagy álljunk be a hadseregbe, faképnél hagytak bennünket. A harmadik alternatíva a Gondviselés volt, a negyedik az éhhalál, — mi azonban addig is (hadifogoly szokás szerint) gyűlöltük és marcangoltuk egymást veszettül. Énnivalónk meg nem volt. Dohányunk se volt, pedig a dohány hatalmas vigasztaló, mindjárt a remény után következik. Két kiló krumplim volt, azt megosztottam egy ezredtársammal, aki esténként levest főzött egy darab burgonyából kettőnk számára. A sőt ő adta hozzá. Négy héten át életben tudtunk maradni emellett a táplálkozás mellett. Egész nap a jéghideg szobában feküdtem vagy ültem, nehogy a sok mozgástól még éhesebb legyek.

Egy vasárnap délután a komoly Beermann százados rohant hozzám, s elmondta, hogy Csálinger őrnagy feketét ivott a kávéházban és egy kanál cukrot tett a kávéjába! Azonfelül cigarettázott! „Mondd”, sziszegte a százados, „nem kéne agyonütni ezt a disznót?” (A „kávéház” egy asztalból és két padból állt a bejárat lépcsője alatt, a kávé égetett kenyérhéjból készült.) Az a hír járta, hogy vannak köztünk sötét és elvetemült gazfickók, akik — esznek. Sőt léteznek társaságok, amelyek titkos búvóhelyeken orgiákat ülnek, Chabarovszkából kapják a karmenádlit és Mandzsúriából a szeszt. Az ilyen hírektől aztán mindenki ölni akart. (Gondolatban egyébként már régen kiirtottuk egymást.)

Ebbe az agyonkoplalt, gyűlölettől megszállt és a nemi ösztöntől csikart tömegbe egy szép napon aztán lecsapott a spanyol influenza. A tábor háromnegyed része ágynak esett és a zörgőcsontú testeket durván rázta a láz. Se orvosság, se orvos.

S ekkor történt valami furcsa.

Ezek az elvadult emberek egyszerre csak... szeretni kezdték egy-

mást. Szeretni kezdtük egymást, és az egészségesek olyan önfeláldozással láttak a betegek ápolásához, mintha a testvéreik lettek volna. Beer-mann százados éjjelenként a szemét se hűnyta le, Csálinger őrnagynak az ágya mellett (ahelyett, hogy agyonütötte volna), sőt hirtelen eszébe jutott, hogy van még három amerikai tejkonzerve eldugva az egyik árnyékszék elfalazott kéményében, — s elő is kaparta őket. A lihegő Csálinger cukros tejet kapott.

Senki se gondolt magára, csak a másokra. Amíg magára gondolt, eldugta, amije volt és éhezett, amint azonban a másokra gondolt, előadta kincseit és jóllakott.

Mintha a sors keze cirógatni is tudna, a görbe hátak kiegyenesedtek és kisímulnak a gyűlöletmarta arcok.

A betegek egymásután gyógyultak meg és ápolni kezdték ápolóikat, akik viszont megbetegedtek. Szép idők. Mintha kicseréltek volna bennünket, könnyűek voltunk és tiszták.

Aztán meggyógyult az utolsó beteg is. A krasznaja-rjecscai hadifogolytáborban elszigetelt kétezer koldus közül *egyetlenegy se halt meg „spanyolban”*, amely másutt ezrével szedte áldozatait.

S ugyan ki vagy mi cselekedte meg ezt a csodát? Egy gadag bankár talán, egy ügyes orvos, vagy egy bölcs politikus? Nem. Minket nem pénzelt, nem gyógyított és nem szervezett meg senki, — csak a Szeretet.

Mint megrögzött racionalista és szerény zászlóvivője az utilitarizmusnak, sokat gondolkoztam én ezen a dolgon, s fejtöréseim eredményét röviden és nyersen így foglalhatnám össze:

A tábor azért menekült meg a pusztulástól, mert az életveszély közeledtére a tisztánlátó önfenntartási ösztön egy *célszerűbb* magatartást parancsolt ránk, mint az előbbi volt. Ez a célszerű magatartás nagyon hasonlít ahhoz, amit általában *erkölcsös* magatartásnak hívnak. A tábor lakói se az erkölcsöt példázták viselkedésükkel; hanem igenis csak célszerűen viselkedtek, mikor szüntelenül adtak és önfeláldozó módon ápolták egymást. Nem cselekedtek erkölcsösen, azaz nem javultak meg. Eszükbe se jutott, hogy jobbak legyenek. Eppen csak *úgy tettek, mintha jók lennének*. Meg kell azonban adni, hogy a jó embert tehetségesen és hiba nélkül „markírozták” — amíg erre szükségük volt. De egy perccel se tovább. Amint megszűnt a közvetlen életveszély, a régi farkascsorda lett belőlük megint.

Nos, ez az a megállapítás, ami a szeretet-energia racionalista vizsgálatánál *újat és meglepőt* jelent. Ez az, ami tulajdonképpen megengedhetővé teszi, hogy most már csakugyan mint energiáról szóljunk a szeretetről, vagyis mint eszközzől nyilatkozhatjunk róla, amelynek megfelelő alkalmazásával végre leigázhathatjuk a kissé makrancos természetet.

S most már, úgy-e, az is világos, hogy miért nem lett a Földből máig sem El Dorádó? Azért nem lett, mert az emberek eddig nem tudták, hogy a szeretetnek már a színlelése, a jó embernek csupán külsőséges (de okos és tehetséges!) utánzása is hasonló hatásokat vált ki a társadalomban, mint amelyeket a belülről, a szívből, vagy a negyedik dimenzióból a világba ömlő szeretet. Azt hitték, hogy a csontjuk ve-

lejéig jónak kell lenniök, ha jutalmat akarnak kapni érte s tisztában voltak vele, hogy erre képtelenek. Érezték, hogy nem bírják azt az embertársukat szeretni, akit útnak. Pedig a jólét csodájának a létrehozásához nem szükséges a színjóság, elég hozzá a talmijóság is. Elég csak mimelni a szeretetet, elég csak *úgy tenni*, mintha az ember szeretné felebarátját. S a hatás ugyanaz. A teljesítmény ugyanakkora lesz, mintha színjő volna, mintha igazán szeretné embertársát. Ezt mi, krasznája rjecskai hadifoglyok, bebizonyítottuk. Ez nem holmi testetlen teória. Magától értetődik, hogy ezt a szerepet, mint már említettem, jól és odaadással kell eljátszani, úgy, ahogy egy jó színész játszik, aki átéli a szerepét. Színlelni kell ugyan, de ebben a színlelésben *nem lehet csalni*, nem lehet ripacskodni, nem lehet színlelni a színlelést.

Abban, hogy a csupán kézzel, de nem szívvel végrehajtott jótett, a csak önzetlennek *látszó*, de azért mégsem hamispénzt osztogató jóság is elképzelhetetlenül magas kamatokat hoz, van valami törvényszerűség. Lehetséges, hogy erre a *becsületes* látszatra egyelőre még szükségünk van, amíg esetleg a testi-lelki párhuzamosság hajtóereje a kultúrában majd magasabbra juttat bennünket egy fokkal. Mert lám, ha valaki makacsul úgy tesz, mintha nevetne és nevetésre húzza szét az arcizmait, belsőleg is földerül és csakugyan jókedve lesz egy idő múlva. Valószínű hát, hogy abban, aki megpróbálja a *másik* ember felé hajlítani a kezét s kitarthatóan ismétli ezt a mozdulatot, a belső jóság, az igazi önzetlenség is meg fog születni egy bizonyos idő múlva.

Fodor Béla